

Interview with Mykola Henik, Solotvin (IF_Sol_09_029)

Published on Єврейська Галичина та Буковина (<http://www.jgaliciabukovina.net>)

Interview with Mykola Henik, Solotvin (IF_Sol_09_029)

Name: Mykola Dmytrovych Henik

Code: IF_Sol_09_029

Born: 1931

Gender: Male

Nationality: Ukrainian

School: Higher Education (The Lviv Forestry Institute)

Profession: Engineer

Migration: Moved to Solotvin in 1950.

Length: 57:15

Date: Середя, Серпень 12, 2009

Transcription:

Респондент: Генік Микола Дмитрович, 1931 р.н., С. Старуня Богородчанський р-н Івано-Франківська обл., у Солотвині з 1950 року, вища освіта - Львівський лісотехнічний інститут та Вища партійна школа (економічний факультет).

Дата запису: 13.08.2009

Місце запису: Солотвин Богородчанський р-н, подвір'я респондента

Запис: Величко Т.В.

Тривалість: 57:15

МД - Генік Микола Дмитрович

ТВ - Величко Т.В.

[xxxxxxx] - примітки збирача

00:44

ТВ: З якого часу Ви у Солотвині?

МД: З 1950 року.

ТВ: А чому переїхали у Солотвин?

МД: Я тут вчився в середній школі перед цим, а після закінчення школи, яку я закінчив відмінно. А потім мене працювати забрали сюди. Я в комсомол долго не вступав, коли надумав вступати, запропонували мені зразу, секретар райкому запропонував мені зразу зав. освітвідділом райкому комсомолу.

01:26

ТВ: А потім ви ще десь навчалися? Яка в вас освіта?

МД: Да! Вища! Закінчував технікум Стороженецький. Закінчив школу і поїхав поступати у Чернігівське вище істрібітельне авіаучилище. Там я захворів гайморитом. Призвали в армію. В армію я попав в Біларусію, місто Гродно. Там було артилерійське училище по переподготовке офіцерів запасу. Я попав туди. Відмінником був. Я закінчив у 52-му році я закінчив це артилерійське училище. У зв'язку з тим, що тоді події були у Берліні, я був там поранений. Після цього я пішов у відставку. Просив-просив, і мене пустили. Батька не було, мама. Я прийшов і зразу поступив у Стржецький технікум. Закінчив технікум заочно, потім поступив у Львівський лісотехнічний інститут лісогосподарський факультет. І я працював у лісокомбінаті, спочатку помічником лісничого, а потім інженером лісоохорони. Потім, коли я тут працював, то я інші роботи виконував в лісоохороні. Я був як лектор, був на історичній секції. Потім тим, хто закінчив і мав вищу освіту, нам запропонували у Івано-Франківську... Тут ми закінчили Вищу партійну школу економічний факультет. Я маю диплом теж з відзнакою.

03:58

ТВ: Так Ви кажете, що тут було дуже багато євреїв. А де вони жили?

МД: Вони жили в центрі, як раз весь центр то був єврейський. Ще тут є дуже такий поділ: Солотвин у теперішних межах, вона є більше, ніж була колись. Сама Солотвина тоді була тільки той центр по річку, де є Заріччя і ото по Купчаківку, тут є близько. А Купчаківка і Заріччя це були два таких присілки. Вони мали свої.., в сільраду входили в цю. Заріччя навіть мало свою сільраду, школу початкову, окрему читальню. І тут так само Купчаківка мала окрему читальню. Я в свій час працював завкадрами райкому комсомолу, 59-60-х років. Я найшов там, в сейфі, такі документи, які в сейфі були. То тут було так, шо в Солотвині, шо мене дуже здивувало, жило 95 з якимось проценти євреїв, 4 - жило поляків і незначна частина українців. Я здивувався, як то може бути! А це тільки оцей Солотвино. Вся Солотвина була окупована тут. Ну а там жила незначна частинка німців, там по Шевченковой. Та дуже мало їх було. Батьки мої були знайомі з цими німцями. Вони дуже порядні люди були. Там може було будинків 10-12. Вони там мали кірху. Ну вони в основном заімались ковальством, німці і лікуванням. Вони тут лікувальна медицина була, це - трави, мурав'їним спиртом. Тут в урочищі їх було багато.

06:37

ТВ: Це коли німці тут жили і лікували?

МД: До війни. Після війни німців не було.

ТВ: А чим займалися євреї?

МД: Євреї всі займалися тут торгівлею. Значить, як прод, так і промтоварами, окремі з них займалися заготівлями і м'яса, молока, і яєчками, навіть лісом. Навіть пиляли і так далее. Ці євреї ліс ... відправляли його нижче.

07:34

ТВ: Ви почали розповідати, що мером Солотвина був єврей...

МД: Купчак був радником у цій гміні. Це так сільрада називалася - гміна. Я у цього Купчика був дуже багато разів, і він мені показував фотографії, розповідав про це всьо.

ТВ: А хто такий Купчик?

МД: Просто громадянин. Жив на Купчаківці. Він був дуже прогресивний, акуратний чоловік.

ТВ: Що розповідав Купчик про цього [єврея - мера Солотвина](#).

МД: Цей єврей був мером до війни, до 39-го року він був мером Солотвина. І він це всьо... Наскільки він вів гарно господарство, що відремонтовував всі дороги, тротуарну плитку виложив, засадив фруктовими деревами дуже високих сортів - груш, яблонь. От цей так.

ТВ: А як звали цього єврея?

МД: От цього я не знаю. Я чув, але забув, ви знаєте. Ну і тут жили англійці.

09:20 -11:39 - розповідь про англійця Каупмана, який займався розробкою нафти.

11:40 - 12:30

ТВ: А от Ви називали ім'я Рубеля.

МД: Рубель, [Канаріштайн](#), то був аптекарі. Дві аптеки були. Канаріштайн ще. Оба євреї. Люди знали, до них йшли. Надзвичайно грамотні і добре лікували, навіть такі хвороби, як онкологічні. Що на той час були люди, поражені раком окремі, то вони давали, знали, що є такий буряк столовий. Вони рекомендували випікати його і їсти. Були люди навіть в моєму селі, які після жили досить довго. Звичайний столовий буряк. Печений буряк, сок. Він є надзвичайна лікарська рослина. В нашому селі були такі люди, що вилікувалися і жили. Йохтур такий був, Йохтур. Чудесно. Чудесні вони були спеціалісти. Люди до них йшли.

ТВ: А Йохтур хто такий?

МД: Йохтур лікувався. Селянин.

13:13

ТВ: А де були їх аптеки?

МД: Ну одна була там по вулиці, тепер по центральній вулиці до Заріччя, до річки Бистриці Солотвинській, а друга - в центрі. Ці будинки вже поразвалювали, німці розібрали їх на окопи. Цеглу і поразбрали ці будинки. Там де раймаг.

ТВ: Так люди залишили про них добру пам'ять?

МД: Дуже добру пам'ять про цих євреїв.

13:53

Ну шо, в євреїв характерно, шо євреїв в нашому районі було по п'ять, по шість сімей в кожному селі, навіть в [моєму селі](#). І Доженайку, він багатирь був.

ТВ: Як його звали?

МД: В нашому селі то по-перше був [Зейлик](#). Цей торгував тютюновими виробами. Приїхав бідний, всьо. [Жінка](#) не працювала. Так, був ще [Шиман](#) - бідний єврей, шо жив аж біля шахти, і

носив на плечах ропу продавав. Ропа - нафта сира. Продавав ропу, змазувати там і так далі. Відро набирає і несе її по селу. Кому треба, той купує. Там копійки. Цей Шиман мав двоє дівчат. Ну, він там був до 39-го року. В 39-му році, та ні 40-41, коли брали євреїв розстріляти, дві дочки його втекли. Живуть нині в селі [Старуня](#). Вони втекли, бо вони не жили в центрі..., де була поліція. Вона всіх арестувала, а вони втекли через наше подвір'я, ще мама бульби їм дала. І вони, дівчата, побігли, знали українську мову. Приїдналися до цих дівчат, що з 41-го року Український комітет Галичини вивозив дітей, що тут була голодовка на східні..., сюди, на Поділля. І вони приїдналися. Сказали, що... Одна записалася, що «я - гуцуля Анна», друга Марією. Паїсли там, варили всьо в газдів. Перебули там, все. Приїхали, вернулися в своє село. Вийшла заміж одна. Ще приїжджали євреї до моєї мами, ще 100 грн дали, бо мама - старожил. І питали: «Де Шиман?». Ніхто не знав, де, що. Стали питати про людей постарше. Спитали маму, вона їм всьо сказала про Шиман: «Вони живуть в Старуні, ці дівчата».

16:37

ТВ: Як їх звати?

МД: Ой, не пам'ятаю. Вони живуть у Старуні зараз. От. Одна вийшла заміж за гарного хлопця.

ТВ: За кого, за єврея чи українця?

МД: Ні, за місцевих. Вони ходять зараз у церкву в православну. Одна робила ланковою, та наче має до торгівлі такий нахил. Такі інші євреї в Старуні. Вони розподіляли, щоб не було такої конкуренції: одні тільки тютюном торгували, інші - красили нитки, тобто тканину, основу для тканин, килимів, інші займалися краскою, той носив ропу. Був такий [єврей, який займався тільки скупкою молодих телят](#). Ещю був той, п'ятий, [який лісом торгував](#), відправляв, організовував, все. Ліс. Був такий поділ євреїв всюду, щоб вони один другому конкуренцію не робили. Друге, рядом вони не жили, старалися, но рідко, рідко. Так вони жили близько, щоб там люди ходили. Крім цього вони мали магазинчики, всі! Всі мали магазинчики, щось торгували. Давали людям в борг, записували в зошит. Провіряли, чи має щось, під заставу якась земля, навіть бур'яни. Давали людям в борг. А пізніше забирали через суд, приписували, всьо, а суд визнавав їх приписку. Так що приїжджали бідні, а уезжали... До війни так зажилися... Якби не було війни, звичайно, вони були б, захопили більшість України і ключі від церкви. І ключі від церкви, так як брали колись в Україні, так і тут.

19.10

Під заставу. Тільки характерно, що оцей єврей один, що носив ропу, був такий один спокійний, обізнаний. Коли указалось пізніше, вже при радянській владі, то цей єврей стільки мав стільки грошей, що цей будинок кам'яний у [Франківську](#), побудовано, де зараз була філармонія, то це був його вже власний будинок, і ніхто не знав. [Шимон](#). От так.

20:00

ТВ: А от інших цих євреїв...

МД: А от Купчаківки, [Заріччя](#), що у Солотвин переходить. Там я не знаю, хто там був з євреїв. Чомусь вони там не були, всі в центрі були, але там вони займалися заготовками. Побудували величезну синагогу євреї, тут, у Солотвині, у центрі. Я вам покажу зараз. Там зараз вони поставили [пам'ятник](#), а рядом - [синагога](#). І тут є велике кладбище, де хоронили всіх євреїв з району.

ТВ: А от у вашому селі була синагога?

МД: Ні. Синагоги в селах взагалі не було. Синагог по селах вони взагалі не мали. Але кожен суботу вони збиралися на якийсь бережок, всі молоді, з газетами, всьо там, проводили свої там лекції, бесіди, молитви. І залишали чистесенькі, не одної газетки не лишали. Вони рядом жили. Це не раз було, що хлопчики бігають і камінням кидають. Один в одного. Хлопці в єврейських, а єврейські - в нас.

21:45

ТВ: А в вашому селі євреї були побожними людьми?

МД: Не, в суботу, наприклад, вони святкували так цей день, що вони навіть палили в кухні в цей день, тоді газу не було, то вони кликали когось, платили, то вони їм пічку. Вони дотримувалися всіх своїх. Тепер Пасхи, інших обрядів, всьо-всьо вони дотримувалися своїх.

ТВ: А які ці звичаї? От на Пасху що вони робили?

22:35

МД: Пекли мацу таку, навіть нас гостили. Як один листочок свячений для перекладини. Як ми перекладаєм. Ну а більше нічого. Ми до євреїв не заходили, вони не пускали. Ніколи до хати ми не заходили і ніхто. От характерно, що в школі вони не вчилися разом з нами, діти їхні. А поляки вчилися з нами, а євреї в школу не ходили в нашу місцеву.

ТВ: А де вчилися?

МД: Ну десь здавали дітей батьки. Старші діти їх в школу не ходили. Тільки поляки і українці. Ще був такий урок «Біблія». То ми вивчали, наш священник нам викладав години ці всі теологічні науки, а поляків відпускав погуляти. Там шість хлопчиків поляків. Пізніше в поляків уже прийшов польський священник, забрав з уроку в канцелярію навчати. Але ми пізніше піддивилися, що вони там нічого не проводив той піп, а каву їм давали, вгощали.

24:25

ТВ: А що за свято таке - єврейська Паска? Вона не така, як українська?

МД: Ясно, що не така. В них узнати неможливо було.

ТВ: А ще якісь єврейські свята бачили?

МД: Ні.

ТВ: А про кучки у вас не казали.

МД: Казали, але то ми мало знали про кучки, що воно таке. Пам'ятаю, коли вже прийшли радянська влада 40-го року, її ждали, арку велику виготовили «Хай живе Червона армія! Хай живе радянська влада!». Це ж були ці, кого Сталін потім розстріляв, націоналісти, свої лозунги - «Хай живе незалежна Україна!». Приходили одні з червоними прапорами, євреї з своїм прапором приходили. В «Просвіті» була читальня, просвіта побудована за кошти народу, робили гульки, танці. «Слава Радянській армії!». Вже приїхали пізніше ГПУ. Зустрічали з червоними прапорами, синє-жовтими прапорами, єврейськими прапорами. Всі. Старший приїхав Гоняков. Говорив по-російськи. Казав, що «есть советская власть, все будет хорошо». Всі сприйняли дуже чудесно. Зразу навезли ковдрів, ватянок, коньяку, конфетів, понавозили цвибах, печеньє, всьо по копійках. Все це було на початку. А пізніше організували українську міліцію. А пізніше наш район належав до Надвірної. Втихоря поприїжджала служба безпеки, тоді КДБ і стало арештовувати з тієї поліції. Потім тих позабирали, потім ночью приїжджали, забрали членів КПЗу. Патріотів шукати, хто в «Просвіті» був. Закрили читальню.

27:40

ТВ: А от Ви казали, що у євреїв були свої прапори. Як вони виглядали?

МД: А такі самі, як і зараз. Зірка шестикутна. Вони ходили весь час. Колір був білий, білий якийсь. Прапор мали. Пізніше вони в читальні організували зустріч в честь звільнення західних областей. То євреї танцювали, і українці та поляки танцювали. А ми малі були, цікаві,

лазили там в читальню, «Просвіту», коли вистави всякі ставилися. І ми бачили. То євреї танцювали руки тут навперехрест, та гопака танцювали євреї. А пізніше за євреїв взялися.

29:00

ТВ: Хто?

МД: НКВД. Деяких євреїв арештували. До німців, арештували євреїв, які багатирі були. Арештовували. Забрали кудись, але що, невідомо. Їх повивозили потім в гетто. В [Франківську](#) організовували гетто так, що вони добровільно туди пішли. І вони добровільно самі себе охороняли, євреї. Бо німці провели таку політику, що Вас націоналісти виб'ють, і хто хоче під охорону, виділяємо один учасок будинків. Організували єврейську охорону, так євреї євреїв убили. Так німці організували. Потім більшість євреїв туди звезли. Ну хто лишився. Туди не пішов. То тоді, літом, весною їх вже з кожного села позбирали і погнали в Івано-Франківськ, з [Старуні](#) через [Богородчани](#), пігнали їх туди.

ТВ: А Ви не пам'ятаєте, це який був рік?

МД: Певно сорок другий рік.

ТВ: А де було гетто?

МД: В Івано-Франківську.

ТВ: А перше, де самі себе охороняли?

МД: Там, там. То було єдине гетто у Івано-Франківську. То приблизно з лівого боку, там де тепер вулиця короля Данила Галицького.

31:00

ТВ: А ті євреї, що жили в вашому селі мали свій цвинтар?

МД: Всі ховали сюди (в *Солотвині*). І у них була така традиція, що коли вони несуть, не Дай Боже задзвонити аби що.

ТВ: Чому так?

МД: Не знаю. А ми ж в школі детвора вчилися. А дзвінок бам, вони кладуть. Далі вже вчителі сварили. Але були такі, що знову дзвонять.

ТВ: Вони з села везли чи несли покійника?

МД: Вони несли на плечах. Ну носилки й всьо. Носилки, труна і все накрито білим. Білий простинь.

32:00

ТВ: А чому вони зупинялися, коли дзвонили?

МД: Ну тому, що не Дай Боже, задзвонити. Хоронили їх вниз лицем, як і тут хоронять. Недавно хоронили тут одного [Кутера](#). Тут, в Солотвині. Справа в тому, що збираються мужики, коли хоронять мужика, а жінок немає, і збираються жінки, а мужиків нема, коли жінку хоронять. (Підходить дружина респондента). От Кутера. Він помер. Приїхали з Франківська, всьо. Зробили всі ці процедури, всьо.

33:32

ТВ: А чому євреї ниць хоронять?

МД: Ми питали євреїв. Тому що коли буде Воскресіння, щоб він моментально на руках вскорсь зірвався, вскорсь ізтав.

33:52

ТВ: А Ви бачили весілля єврейське?

МД: Ні, ніколи не приходилося. Тут були весілля. Тут виходила єврейка заміж. Похорон бачив. Але теж тут Тайк був, [Тайк Майєр Архарович](#). Його [син](#) закінчив нафтогазовий в Росії. В Росії син, в правлінні нафтопромислового працює. Дає гроші тут всім, вчителям дає. Євреї його там бистро виростили.

34:45

ТВ: Скажіть, а в вашому селі, коли Ви були дитиною, колядували?

МД: Ой, колядували тут надзвичайно. Наше село взагалі патріотичне, націоналістичне. По-перше, воно велике, 36 кв. км. По-друге, патріотичне. Мій дід, який похований у Нью-Мексико, мами батько, сам побудував будинок, в другій його половині були читальня, «Просвіта». За його рахунок книги куплені, столи, шкафи всьо. Він провадив сіть, розколював інтелігенцію, по всіх селах були кошові. Він був кошовий цього куца. Нема його фотографії. І так мама моя називалася Марія Кошова. І ми Кошові. У нас одна школа побудована, друга, дві церкви. Тепер вже три церкви. Дві читальні були побудовані в нашому селі. *(Розповідає про священиків свого села)*.

36:14

ТВ: А от Ви казали, що колядували. А як?

МД: Збиралися малі хлопці, дівчата по два. Так колядники ходили. То вже на Святий вечір ми тут ходили, а ще ми щедрувати ходили: *«Сійся, родися, жито, пшениця»*. І це колядники ходили, із хати в хату, колядували, гроші мали. Крім цього ще був вертеп.

36:54

ТВ: Розкажіть, будь ласка, про вертеп.

МД: Я ще фотографії маю. *(Прошу фотографії, але відмовляється шукати)*. Там було чоловік п'ятнадцять, не менше. Готувалися, кожен мав свою роль. То вертеп складався з таких... Там був Ангел - красивий хлопець, гарно, одітий в форму, всьо. Він ходив із зіздуою, яка крутилась. Тоді був Ірод. Тоді був Жид. Це такий, що мав дар: «Купуйте гайки, блюстка, «Прима», купуйте, бо вже решта». В кінці, коли вже виколядували, то Жид казав: «Заплатить за Коляду, бо я з хати не піду. Дай вам кугут яйце несе..». Тоді він так жартівливо... «Дай Вам Боже молоко від бико, від біків молоко... кугут яйце нести». Кугут - півень.

38:35

ТВ: А як Жид виглядав?

МД: Жид шив собі ... така коб'ялка була.

ТВ: Поясніть, будь ласка, що таке коб'ялка?

МД: Це з роги виплетена така плоска, то євреї таку дуже любили. *(Втручається його жінка, та каже про «жида»: «Був увішаний консервними банками»)*. Ні, не було ніяких консервних банок.

38:55-39:20 - жінка МД пояснює та показує коб'ялку - плоский кошик.

Ще мав торбу, капелюх, так точно одетий в чорний капелюх, о-о-о. І актора такого підбирали, що мав нахил як єврей.

39:45-39:59 - *переходимо в затінок.*

40:00

ТВ: А Ірод як виглядав?

МД: Мав шапку таку з мечем, як римські завойовники. Одітий переважно в таку шинелю, щоб він виглядав на воїна. Мав меч. Так, була коза. Так переодягали одного на козу, і водили по хатах. Дуже така акуратно одягнута. Тоді чорт с хвостом, с рогами, всьо. Ну в основном всі.

ТВ: В який день ходили з вертепом?

МД: Його святкували дуже довго. Кожний знав програму напам'ять. І колядувати йшли колядники, так з вертепом йшли після на Різдво хата в хату.

ТВ: Це сьомого чи шостого?

МД: Сьомого, сьомого!

ТВ: А коли - вранці чи ввечері?

МД: Ні, то вже після обіду. Завжди колядники й ці йшли після обіду. З церкви вийдуть й колядували. Вертеп дуже чудесно колядував. Тоді вінчував їх, що бажаємо там... Це вертеп. Крім того ходили старі колядувати колядники. То ви вже знаєте, бо і тепер ходять. Старі люди зберуться. От по кожній вулиці зберуться і колядують. Всі ці гроші записують на церкву. А ще ходили хлопці дівчатам колядувати. От щоб ви знали.

42:29

ТВ: А шопки у вас не було?

МД: То шопка є вертеп. А-а-а, шопка маленька, що діти. Раніше це не було заведено, тепер є два чи три шопочка. А то був великий вертеп, що в «Просвіті» було. А потім війна, радянська влада, то вже в хаті готували, у кого велика. Колядували, тоді це підтримували.

43:03

ТВ: А от євреї в вашому селі всі загинули, крім тих дівчаток?

МД: Врятувалися. Ну в селі [Яблунька](#) врятували. Дочка [Барона](#). Був такий Барон знаменитий. То він мав там дочку. Її тоже забрали, але Барон десь виїхав за кордон. І там через інші посольства договорився сам з фріцами. І фріци її відпустили. Вона виїхала за кордон, десь там живе.

ТВ: А Барон був євреєм?

МД: Єврей. Багатир, мав пилорами. Сильний був єврей.

44:04

І одна дочка його жила, але то вона вихрестилась на українку. Тому що, коли жив цей Барон в Яблонці, там була така цікава історія. Він поставив по дорозі до церкви корчму. А там був священик Лазарь, Ілля Лазарь Ілько. Був дуже здібний чоловік. І він євреїв вимагав, щоб вони забрали звідти корчму, тому що церква боролась проти п'янства. В один момент аж навіть присягу приймала. І вони судилися-судилися з жидами. Євреї підплачували, вигравали

справу.

45:04

Він тоді там вже все було заміряно на дорогу, там один метр був до церкви. Євреї виграли. А він був красивий мущина. А в греко-католицькій їм заборонялося женитися. Но він потихоньку сам став підходити до тієї корчми. Там торгувала його дочка, того Барона. І так до неї підходив, що пізніше з нею так познайомився, що вона закравала золото в батька. Він її забрав в [Старуню](#), заховав її. Пізніше в євреїв був такий закон, що вони шукали всюду, де могли, аби її убити. Аби доки висвітиться вона в любій церкві, мали право її навіть на дверях убити. Але висвітилася, вже ні. І тоді робив так. Він настільки був той священик розумний, що казав брату Ільку, що: «Ти женися, я тобі даю хати під бляхою, гроші. І пізніше, в одну із неділь, ніхто не сподівався, і євреї не знали, її в Старуні в церкву завели, ту, що й зараз є. І там люди наші, всьо, одягнена в місцеву форму, гарно, і висвітили. Євреї узнали, прибігли, всьо, пізно. І брат став жити з нею. Він тоді робив священиком в Яблунці. А той Барон з цього виїхав.

46:50

Він доказав, цей священик. Він настільки, той священик, був хитрий, що він братові так грошей не дає. Брат приїжджає в Яблуньку. «На що тобі треба? - записує все - Йди, завтра тобі по пошті все буде». Він моментально вислав брату по пошті гроші. Брат побудував хати чудесні під бляхой, сади засадив. І брат жив. А дочка народилася, Дідя. Вона то померла.

ТВ: Від цього шлюбу народилася?

МД: Не від цього шлюбу, а від того священика. І брат знав. Але священик зберігав найпершу лавку, все. Тоді вона вступила в університет і не могла здати марксизм. Тоді це гальмувало. Священик пішов, він так сильно знав марксизм, що він в райком приходив колись сюди.

47:55

Ну і справа в тому, що пізніше, та вже дочка закінчила, виходить заміж. І як вийшла заміж, він дав хати. Але перед тим стояли документи всі ті, що він вислав братові гроші, він всі підшив до останньої квитанції. Акуратний чоловік. Пізніше зять Лукач Михайло, Діді чоловік, з тих хатів почав виганяти того батька законного... ні, того, Ілька. Каже: «Ви тут, тато, нічого не маєте. То хати мої! Лазарь заповів мені, а Ви забірайтеся» цьому, Ількові. І справа в тому, що Ілька виганяє. То суд був, декілька судів було тут районних, обласних. І в Києві був. А священик представив документи в Києві, що він вислав брату гроші. Все побудовано за його гроші.

49:24

ТВ: А Ви цих людей знали?

МД: Знав. То я жив в селі, то особисто знав. Лазарь потім в багато місць робив священиком.

50:00

І справа в тому, що того Лазарю тоді сказав: Що ви вимагаєте? По-перше, хату я давав гроші, щоб будував. Кали дав я, чого він тепер до мене претензії ставить. То хату подарував його дочці». Не казав, що то його дочка. Суд визнав. Закінчилось все це тим, що надрукували цю історію в «Прикарпатській правді». Подробнейше надрукували. Тим закінчилась історія.

50:48

ТВ: А Ви цю дочку, Дідю, знали?

МД: Знав, бо цей священик хотів, щоб я заміж йшов... Прийшов до моєї мами, і попросив, коли я прийшов з військового училища, щоб я до його сватався, бо хотів мене в зятя.

ТВ: Щоб Ви на Діді одружилися?

МД: Так, щоб на Діді, бо він боявся погоні на священників. Боявся, щоб його не вислали в Сибир. Вона мене навіть заманила, але я мав пістолет. Заманула було мене до себе, показала яка хата, а там черниця в хаті. Така черниця, то не треба за водою йти. Постояли, поговорили. Я, наприклад, не мав до неї ніяких потягів. Я побув і пішов, бо за мною могли прослідкувати, бо всякі гади є. Я з нею не думав женитися, але акуратно забрався, все.

52:08 - 52.30 - питаю чи є ще такі історії (не має).

52:30 - 53:30 - згадує про німців-селян в Старуні. Рекомендує піти до сусідки-вчительки.

53:30

ТВ: А Ви не ходили колядувати до євреїв?

МД: Нє, ніколи. До євреїв ніколи не ходів.

ТВ: А інші бігали?

МД: Ні, нікто, абсолютно.

ТВ: А що, євреї якось особливо жили..?

МД: Вони жили закрито. Там нікто до них не заходив. У них така засміченість якось була. Біля будинків. Неакуратні люди.

54:10 - питаємо про єврейські страви, МД не пам'ятає

МД: Вони нікого не запрошували. Вони там мали мешанину для тих пияків. Мешанина називалася.

ТВ: А що це?

МД: А там всьо було порізано: і ковбаса там, помідори і всьо. Це для тих пияків, шо заходили до них у корчму. Вони давали цю закуску.

ТВ: А от кажуть, що євреї не їдять свинину...

МД: Ото - ні.

ТВ: А чому?

МД: Не чув. Вже наші радянські їли. Вони перевагу надавали курки. Курка, курка.

55:15

В суботу у них обов'язково мусила бути риба. Це вже знали. А тоді міліція дуже охороняла ловлю рибу. Такою був закон. Міліціонер стояв навіть рядом, а той подав рибу, той жид взяв рибу, й всьо. Той не арестував ні того, ні того. Риба у них на суботу, то було таке законно блюдо.

ТВ: А хто їм продавав, українці?

МД: Українці! Хлопці, другі, десяти. А риби тут кишило, ріки були чисті.

56:06

ТВ: А яка риба тут у вас?

МД: Форель, струг, марена, клин. Тут риби різні сорти були. Зараз той ви́гинуло всьо.
(розповідає, як колись його дружина дивилася на пилорамі на цю рибу).

English translation of transcription:

Not yet.

Description:

Pre- World War II life in Solotvin.

Jewish residents of Solotvin and the neighboring villages.

The Holocaust.

Jewish traditions, Jewish festivals.

Jewish trade and crafts in Solotvin.

The Soviet rule in Solotvin.

Jewish and Ukrainian national movement.

Ukrainian Nativity Scene Characters.

Baptism of a Jewish girl in the village of Yablunka.

Interviewer: Tatyana Velichko

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Джерело: <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111743>